

PRISTUPI

NAVJESTITELJ I KATEHETA – NOSITELJ I SUSTVARALAC NOVIH ODNOSA

Jože Ramovš

Naslov predavanja usmjerava nas u osobnost navjestitelja i katehete. Današnji je dan namijenjen osobnosti navjestitelja, i to:

- njegovoj osobnosti s gledišta odnosa (kao nositelj); zanimaju nas dakle najprije odnosi sami, vezani s osobnošću navjestitelja; to je fenomenologija odnosa i osobnosti navjestitelja,
- oblikovanju odnosa, koliko je kateheta i navjestitelj njihov sustvaralac; na drugom mjestu nas dakle zanimaju metodika i didaktika navještajno-katehetskih odnosa.

Nekoliko misli uz naslov, koje su značajne za daljnju raspravu.

1. Nositelj i sustvaralac novih odnosa nisu odvojeni, već su dvije strane iste medalje. Navjestiteljev odnos prema samome sebi, prema svijetu i ljudima nerazdvojiv je od njegova navjestiteljskog nastojanja i stvaranja odnosa. Ovdje nije moguće načelo. Ako sam ne savladam dobre odnose, naučit ću to druge.

2. Kateheta nije stvaralac, već sustvaralac odnosa. To ne vrijedi samo ontološko-teološki, da naime samo Bog stvara u pravom smislu te riječi. Kad upozoravamo na važnost predmetka su- (stvaralac), naglašavamo da je svaki odnos dvostran i dvosmjernan; da je navjestitelj u istom smislu sustvaralac odnosa s učenikom, kao i učenik s njim, da odnos oba stvaraju i oba kvare, da nitko od njih u tom odnosu nije sve-

moguć i nitko nije beznačajan, pogotovo ne nezamjenjiv, jer svaki je odnos jedinstvena zadaća svakog u odnosu.

3. U naslovu predavanja posebno privlači pridjev „novi“: novi odnosi. Nekako poetski zvuči, a nema jasno definirano značenje. Pa ipak mora biti vrlo značajan, jer se nalazi i u naslovu cijelog tečaja. Ni organizator mi u vezi s tim nije dao posebna objašnjenja. Mislim da je plodnost ovog dopodneva prilično ovisna upravo o tome kakvo značenje vidimo u pridjevu „novi“; koliko će naše stajalište u vezi s novim i starim odnosima biti osviješteno i smisljeno. Ako govorimo o novim odnosima kao o željenima i mogućima, nužno pretpostavljamo stare, koji su isto tako stvarni i mogući, ali nisu – iz konteksta našeg naslova – poželjni. Kakvo ćemo značenje dati pridjevu „novi“, nije stručno pitanje, već jednostavna odluka, stanovišta. Koja nam se značenja nude za stare i nove odnose?

– Radi li se o razvojnem gledištu čovjekovog rasta i dozrijevanja? Ako je čovjek rođen kao neoblikovano, neosviješteno i narcisoidno biće, a sav odgoj od začeca do smrti oblikovanje je njegovih mogućnosti, osvještavanje za smislene mogućnosti i nadilaženje samoga sebe u ispunjavanju svojih zadaća – onda su stvari odnosi dječje – dječji, a novi – odraslo – zreli.

— Radi li se o moralno etičkom gledištu? Po tome su stari odnosi nemoralni, neetički — slabi, a novi etički, moralni — dobri; čovjek novih odnosa je dakle poštenjak prema sebi, svijetu i drugima.

— Ili se možda misli na ontološko vjersko gledište? Tada su stari odnosi necjeloviti u vremenskom, prostornom i postojanskom smislu, neduhovni, „samo od ovog svijeta“, dok novi obuhvaćaju svu postojansku stvarnost, čovjekovanja u ontičkoj i u mogućnostnoj opsežnosti (što čovjek jest i što bi mogao postati), duhovni su.

Kad bismo se odlučili za drugu ili treću mogućnost, našem bi se susretu nametala suvremena tematika new agea, koja doslovce pokušava stvarati novo doba s novim odnosima i novom duhovnošću. Kad bismo se odlučili samo za prvo, kut gledanja bio bi prije svega psiho- i sociopedagoški.

Da li ste do sada već razjasnili sadržaj pridjeva „novi“ odnosi u naslovu tečaja?

ODNOS I VJEROVANJE

Teolozi i antropolozi se ponekad ometaju. Teolozi zamjeraju antropolozima prizemnost, samo metodiku, svjetovnost, ukoliko da su previše na zemlji. Prema starom načelu da *philosophia ancilla theologiae est*. Antropolozi ih pak pitaju: A gdje ste vi? Na nebesima niste, jer prema teološkom učenju čovjek u tijelu nije na nebesima; na zemlji ne želite biti, jer to i nama zamjerate; dakle, negdje ste između — u oblacima, tako da vas, kao Mojsija na Sinaju, ljudi na zemlji više ne vide i gube se u nevjeri, a čini se da vas ni nebesko sunce ne grije. Takvo je zadirivanje, naravno, umjetna dvojba, iako je ponekad i istinitost naših dana. Jer teolog koji nije bio antropolog, bio bi u proturječju s osnovnim teološkim učenjem stvaranja i spasenja. A antropolog koji nije teolog, nije vjernik.

Unatoč ovoj načelnoj jasnoći, svakako moramo ponovno odrediti odnos između ljudske i Božje djelatnosti kod naviještanja, i uopće u našem zemaljskom životu. Jer kao što sami dobro znate, među pastoralnim su radnicima na dnevnom redu ogovaranja u stilu taj i taj zavodi mla-

de ili bračne parove jer gradi samo na suvremenim psihološkim i sociološkim metodama, s druge strane opet, taj i taj je razbio omladinsku skupinu ili župni savjet, jer zna samo plašiti ljude Bogom i vragom. Vrijeme će pokazati tko je bio u pravu, a tko u krivu, što je bilo ljubomorno ogovaranje, a što iskreno nastojanje da se drugome pomogne u pastoralnom radu. Kad gore navedeno ogovaranje ima stvarnu osnovu, župa ostaje opustošena i u jednom i u drugom slučaju. Jednom zbog jednostranog aktivizma stručnjaka, a drugi puta zbog površnog moraliziranja. I jedno i drugo su naime tek različita lica iste narcisoidne egocentrične nezrelosti i pastoralne stranputice; nijedno nije dakle djelovanje iz vjere.

Odnos treba proizlaziti iz središnjeg židovskokršćanskog predanja o stvaranju i spasenju. Božji odnos prema čovjeku utjelovljen je na svagdašnjoj ljudskoj razini. Čovjeku je dostupan ljudski, kad doživljava da je stvoren, da se svijet razvija. Dostupan mu je kao temelj i posljednji obzor osobnog i zajedničkog iskustva, kao glas savjesti. Doživljava ga kao odgovornost, kao krivicu ili zaslugu u osobnom odlučivanju i djelovanju, kao nadahnuto i pisano razumijevanje Božjeg govora u osobnim i povijesnim iskustvima biblijskog razdoblja, kao iskustvo Crkve do danas i kao utjelovljenog Boga Isusa Krista — najviši oblik Božjeg pojavljivanja na ljudskoj razini.

Jednom riječju, sav odnos Boga i čovjeka shvaća čovjek na ljudskoj razini ljudski i sav njegov odnos prema Bogu je ljudski odnos, a sve to zajedno nadnaravna je činjenica, Božji dar. Duhovnost kod naviještanja nije moralističko odvratanje ljudi od životne stvarnosti u nebuloznost nesvakidašnjice — to je vječna napast magije, isto kao što nije demiurski aktivizam, koji pokušava stvoriti novi svijet prema svojoj zamisli i prilici. Duhovnost u naviještanju ista je kao kod popravljivanja automobila ili kod istraživanja, da navjestitelj u konkretnoj osobnoj i povijesnoj situaciji prepozna bogatstvo mogućnosti, slobodno odluči za onu koja ima najviše smisla i nju u znoju lica svoga ostvari. Ili biblijski rečeno, navjestitelj je kod naviještanja duhovan kad otkriva, dopunjava i slavi velika Božja djela.

Sada bez opasnosti od nesporazuma možemo odrediti odnos između vjere i odnosa, što je glavni predmet našeg predavanja. Možemo reći da je čovjekovo vjerovanje shvaćanje i doživljavanje Božjeg odnosa prema čovjeku i cjelokupnoj stvarnosti, te iz njega proizlaze njegovi odnosi s Bogom, samim sobom, drugim ljudima i cjelokupnoj stvarnosti. Vjerovanje je dakle:

1. odnos,
2. iz odnosa se rađa i u odnosima oblikuje,
3. u odnosima se ostvaruje, kako u kontemplativnom, tako i u stvarnom obliku životne svakidašnjice.

Vjera je dakle odnos, i obratno. Za vjernog je čovjeka vjerski sav njegov odnos prema samome sebi, prema svijetu i s njim, prema drugima i s njima, prema Bogu i s Njim.

ČITAV JE LJUDSKI ŽIVOT ODNOS

Neki su pokušavali izbjegavati riječ odnos; umjesto nje su upotrebljavali riječ relacija, ali ona ne odgovara. Relacija je prostorno vremenska kategorija, dakle nešto kvantitativno. Relacije se mjere između stvari; odnos je osobno ljudsko stanovište, istinski ljudsko. Odnos je kvaliteta, i on postoji ili ga nema, takav je ili drugačiji. Relacije su objektivna datost bez obzira na to jesmo li ih svjesni ili ne. Odnos pak nastaje kad nešto drugo ili nekoga drugoga — nešto ili nekoga što je radikalno drugo od mene! — prepoznam i pri tome u svojoj svijesti i slobodi vidim mogućnost da mu „od-nesem“ sebe, svoju naklonost, odbijanje ili prezir — voljeni, neprijateljski ili bezbrižan odnos.

Čitavo ljudsko postojanje, ukoliko je istinski ljudsko, odnos je. Na samo biofizičkoj razini čovjek nije odnosno biće; nije ni na samo psihičkom, npr. u snovima. Odnos je doživljeno čovjekovanje. A to ne može a da nije odnos.

Ovim smo doslovce došli do prvog Watzlawickovog aksioma o komunikaciji koji kaže: nemoguće je ne komunicirati.

Komunikacija je utjelovljenje odnosa. Zato možemo govoriti o komunikaciji, jer time govorimo i o odnosu, i to o konkretno ostvarenom odnosu.

Tvrđnja da je nemoguće izbjeći komunikaciju u odnosu vrlo je značajna. Čuva nas od iluzije da možemo svoje odnose stvarati i uništavati prema želji. Odnos je naime tako duboko urastao u jedinstvenu i neprolaznu čovjekovu osobnost da je zajedno s njom uvijek jedinstven i neuništiv. A upravo komunikacija pokazuje kakav je trenutno odnos, zato na brzinu pogledajmo različite vrste komuniciranja.

1. Neposredno komuniciranje. To je komuniciranje s osobom, naglasak je dakle prije svega na svijesti. Može biti verbalno, kad ljudi međusobno razgovaraju, pa bio njihov razgovor konstruktivan ili destruktivan, naklonjen ili neprijateljski. Drugi, mnogo češći neposredni oblik komuniciranja neverbalno je komuniciranje, kad čovjek razotkriva svoj odnos prema drugima svojom osobom, ponašanjem i djelima, prisutnošću i odsutnošću, okolnostima, relacijama i sličnim, dakle bez riječi. Moramo naglasiti da neverbalno komuniciranje nije manje značajno od verbalnog; sjetimo se samo poslovice: Riječi miču, a primjeri privlače. Ili primjer župnika koji u svojoj župi osigura uvjete za djelovanje župnog zbora, ali ga sam ne vodi; ta njegova neverbalna komunikacija s tom župnom skupinom mnogo je smislenija od mnogih neposrednih lijepih riječi.

2. Posredno komuniciranje. Ovamo spada svako drugo komuniciranje čiji je zajednički nazivnik prije svega neosobno-nenamjensko gledište. Čovjek komunicira sa svima koji su s njim u dodiru, cjelovito sa svime što je, u kakvim se okolnostima nalazi..., iako, nema namjeru, odnosno nema takve namjere kako ga drugi shvaćaju. Ukratko, važno je biti svjestan da smo poruka nečega i o nečemu uvijek i za svakoga. Ta činjenica navjestitelja potiče da neprestano brine o prisnosti svoje cijele osobnosti — da je sve isklesaniji iz jednog komada, a ništa ga manje ne upozorava na skromnost, da naime u svom verbalnom i svjesnom naviještanju nije tako snažan kako se ponekad čini.

OSOBA JE IZVOR ODNOSA

Izvor je prasimbol; kad čovjek zamisli izvor ispod stijene u tihoj šumi, možda izvor Savice,

obuzme ga toplina dara, nastajanja, plodnosti, stvaralaštva, nepresušnog obilja. Ako su odnosi najljudskiji sadržaj čovjekovanja i međuljudskosti, onda je potrebno posebno naglasiti da je izvor svih odnosa i komunikacija ljudska osoba. Govorim o osobi kao o pojmu postojanja, a ne o osobnosti kao psihološkom vidu osobe. Jedinstvena i neponovljiva čovjekova osoba je duhovna kvaliteta s neopozivim ljudskim dostojanstvom, pa bilo ono itekako skriveno nerazvijenosti, istrošenosti ili drugačije. To je izvor odnosa, zato je u neposrednoj vezi s odnosima, pogotovo ljudsko stvaralaštvo ili destruktivnost.

Ljudska osoba uključuje niz pred-osobnih datosti: biofizičnost svog organizma, određen karakter i sposobnosti, određenu radnu, odgojnu i životnu okolinu, vlastitu prošlost... Sve te i slične datosti gradivo su koje se prepliću svaki trenutak u drugačiju situaciju. A ovdje nastupa značajka ljudske osobe koja u svakoj situaciji prepoznaje različite mogućnosti, u svojoj savjesti vidi koja je od njih najsmislenija, odlučuje se za nju ili protiv nje i zatim je ostvari ili ne. To je obrazac prema kojemu se odvija svo ljudsko djelovanje.

Praktična posljedica činjenice da je kateheta osobnost izvor svih njegovih odnosa, a njegovi odnosi su najvažnije katehetsko sredstvo, diktira nam niz posljedica, kao što su:

- upozna(va)ti sebe,
- tražiti pogodne okolnosti za razvoj svojih sposobnosti,
- tražiti odgovarajuće okolnosti za preras-tanje lošega u sebi i svoje zle prošlosti
- nadilaziti samoga sebe i svoju samozado-voljavajuću narcisoidnost sa smislenim žrtvo-vanjem za životne zadaće,
- kretati se u odnosima i komuniciranju u okviru vlastitih granica (istočni grijeh)...

Nastavit ću sada s gore ograničenom tvrdnjom da je u neposrednoj vezi s odnosima čovjekovo stvaralaštvo, odnosno destruktivnost kao negativno stvaralaštvo. Ukoliko je stvaralaštvo rađanje nečeg novog u stvarnosti, treba priznati da je većina onoga što u svagdašnjosti nazivamo stvaralaštvom, ustvari tek preoblikovanje u nove kombinacije i otkrivanje novih vidika i značenja stvarnosti. A čovjekovi su odnosi nešto što se rađa iz slobodne osobne jezgre. Ako

nekoga volim ili mrzim, pomažem mu ili štetim ako smisleno organiziram okolnosti, ako posređujem svoje istinsko vjersko iskustvo drugima kao katehetski dar..., to su sve istinito nove stvari u stvarnosti, stvorene po mojoj odluci i djelovanju, i ne bi ih bilo kad ja to ne bih želio. I unatoč tome prilično je neobično govoriti o odnosnom stvaralaštvu. Upravo u odnosnom stvaralaštvu čovjek u najčišćem obliku rađa nešto istinski novo po svojoj slobodnoj odluci, zato je na tom području stvaratelj u najizvornijem značenju riječi, pa radilo se to o pozitivnom vidu dobrote, ljubavi, smisleno organiziranom životu i drugim odnosnim vidovima, ili o negativnom vidu popravljivanja pogrešnih odnosa, kao što su kajanje i opraštanje. Trstenjak kaže da je etičko stvaralaštvo najviši oblik stvaralaštva i ujedno izvor svih drugih njegovih oblika, jer je npr. znanstveno, tehničko, organizacijsko i svako drugo stvaralaštvo bez etičkog destruktivno i u suprotnosti sa sobom. Etičko stvaralaštvo uglavnom se poklapa s odnosnim stvaralaštvom.

TEMELJNA LJUDSKA SKUPINA JE NAPAJALIŠTE ODNOSA

Do sada smo se zadržali na fenomenologiji odnosa i ustanovili da su vjerovanje i odnos najuže povezani, da je cijeli ljudski život odnos i da odnos izvire iz jezgre ljudske osobe. Moramo napraviti i korak dalje, u metodologiju, gdje nas očekuje pitanje kako se odnosi razvijaju. Time ćemo biti i u središtu pitanja kako da kateheta i navjestitelj kao sustvaralac odnosa „upotrebljava“ svoje odnose za naviještanje.

Ovdje bismo se morali prisjetiti spoznaja o osnovnom ljudskom odnosu kao križanju između osobnog i povijesnokolektivnog iskustva i o značenju osnovnih ljudskih skupina za prenošenje vrednota od jednoga na drugoga, i iz roda u rod. O ovome sam opširnije govorio drugdje. Ovdje možemo samo sažeti spoznaju da čovjek uči odnose u osnovnim ljudskim odnosima, pogotovo u krilu osnovnih ljudskih skupina, tj. vlastite obitelji, braka, društva prijatelja i suradnika. I svoja vlastita životna iskustva možemo drugima posredovati prije svega u

ovim istim temeljnim odnosima.

Temeljni ljudski odnos je onaj u kojemu svaki sudionik daje drugima na volju sve što može i od njih prihvaća sve što treba; ljudi su dakle u temeljnom međusobnom odnosu otvoreni i u njemu se osjećaju ljudski doma. Psihološki je temeljni odnos onaj u kojemu s obje strane djeluje razmjerno najmanje obrambenih mehanizama. Većina odnosa u životu, naravno, nisu temeljni, već sekundarni. Sekundarni ili teže da se razviju u temeljne, ili su tako djelomični da pokrivaju ovaj ili onaj upotrebljiv dio života i time si omogućavaju opstanak. Na vjerskom području važni su skoro isključivo samo temeljni ljudski odnosi, odatle takav naglasak na obitelj i skupine.

U temeljnom odnosu čovjek uči međusobne odnose spontano. Svjesna potreba za učenjem „novih“ odnosa javlja se pogotovo u dva slučaja:

– u problemima u odnosima koje čovjek doživljava kao procijep i

– ako intenzivno duhovno dozrijeva i prepoznaje nove smislene mogućnosti života u boljim odnosima. Potrebu za svjesnim odnosnim dozrijevanjem čovjek dakle doživljava kao nedostatak, bilo da se on vuče iz loše obitelji i odgoja u mladosti, ili kao vlastita nemarnost pri svakidašnjem oblikovanju odnosa. U oba slučaja se čovjek može svjesno prihvatiti ubrzanog učenja boljih – mi bismo možda ovdje rekli „novih“ – odnosa. No i ovdje vrijedi da se novi odnosi načelno mogu učiti samo u odnosu, dakle zajednički, a nikada ne individualno.

Danas zapadna civilizacija doživljava krizu temeljnog ljudskog odnosa i temeljnih ljudskih skupina na prijelazu iz predindustrijskog u postindustrijski način života. Kriza temeljnih ljudskih odnosa i temeljnih ljudskih skupina temeljna je današnja kriza, a sve druge suvremene krize, pa i moralna, njezine su posljedice. Zato je nužna potreba za učenjem „novih“ odnosa danas posvuda. Odgovor na nju je zajednički posao, koji bi bio intenzivni privremeni umjetni način učenja nekog vida odnosa ili generalno učenje za temeljni ljudski odnos u novoj temeljnoj skupini. U tom okviru treba gledati i sav današnji skupinsko-pastoralni i katehetski rad.

Iz ovoga što smo rekli mogli bismo izlučiti brojne pastoralne posljeticke koji su konkretan odgovor na naše naslovno pitanje, kako je kateheta i navjestitelj stvaralac „novih“ odnosa. Što može učiniti za odnose? Spomenimo nekoliko mogućih smjerova:

– za svoje odnose – prije svega da se pobrine za sebi primjerenu temeljnu skupinu u koju je uključen;

– za pojedinca – uzor i oponašanja (transfer), osobni odnos uopće zlatna je podloga svakog odgojnog utjecaja;

– za skupine – pomoć obiteljima, brakovima, prijateljskim skupinama i drugim temeljnim ljudskim skupinama, a pogotovo organiziranje i vođenje najrazličitijih pastoralnih i katehetskih skupina, iz kojih se postupno rađaju nove čvrste temeljne vjerske skupine kao jezgra župe;

– za župnu zajednicu – stvaranje uvjeta za svjestan rast u dobrim odnosima.

Briga za rast i oblikovanje vlastitih odnosa, kao najosobniji posao, i organiziranje dobrih mogućnosti za cijelu župnu zajednicu, kao najmanje osobno, na kružnici djelovanja za „nove“ odnose se spajaju, jer skupina je zajednica osoba, a osoba može živjeti samo u zajednici, pri čemu su skupine jedina veza između njih.

ZAKLJUČNE SPOZNAJE

Naša tema o navjestitelju i kateheti kao nositelju i sustvaraocu „novih“ odnosa teoretske je prirode, a ujedno tjera u krajnju praktičnost odgojne metodike za oblikovanje ljudskih odnosa prema samome sebi, prema svagdašnjim odnosima, prema prirodi i s njom, prema ljudima i s njima, prema Bogu i s njim. Pa i dalje nas tjera ova tema u praktičnost kako „upotrebljavati“ odnose za katehizaciju i naviještanje?

Za zaključak ćemo izlučiti neke od tih spoznaja:

– Odnos i komuniciranje karakteristično su ljudske osobine; svo karakteristično ljudsko postojanje prikazuje se kao odnos i komuniciranje. Odnos i komuniciranje nije moguće izbjeći (Watzlawick).

– Čovjek je rođen kao sebičan i neodnosan narcis; sav odgoj je osposobljavanje za dijaloško i odnosno nadilaženje sebe.

– Čovjek uči odnose prije svega spontano u temeljnim skupinama; zbog transformacijske krize temeljnih ljudskih skupina, danas je izuzetno živa potreba za svjesnim i planskim učenjem odnosa; u tome je utemeljen skupni rad, jer za učenje „novih“ odnosa treba se uključiti u dobar skupni sustav.

– „Scila i Haribda“ pri osposobljavanju za dobre odnose su:

1. fiksirana sebičnost (psihopatija, historija),
2. besmisleno žrtvovanje (patološko, patogeno) i
3. bijeg iz odnosa (duševna bolest, omamljenost).

– Svjesno oblikovati samoga sebe za dobre odnose znači:

1. upozna(va)ti sebe,
2. tražiti pogodne okolnosti za razvoj svojih sposobnosti
3. tražiti odgovarajuće okolnosti za prerastanje lošega u sebi i svoje zle prošlosti,
4. nadilaziti samoga sebe i svoju samozadovoljavajuću narcisoidnost s smislenim žrtvovanjem za životne zadaće,
5. kretati se u odnosima i komuniciranju u okviru vlastitih granica.

– Cilj kateheze i naviještanja je vjerovanje; vjerovanje je:

1. odnos,
2. rađa se iz odnosa i u odnosima oblikuje,
3. te se u odnosima ostvaruje kako u kontemplativnom, tako i u djelatnom obliku životne svagdašnjice.

– Vjerske opsežnosti temeljnih ljudskih odnosa:

1. iz njih se „rađa“ i u njima dozrijeva vjera,
2. putem njih se vjera ostvaruje u životu,
3. u njima izaziva Sveto pismo i daje primjer za njihovo oblikovanje,
4. u današnjem zagađenom unutrašnjem i vanjskom svijetu su životna nužda i prvi moralni imperativ pred uništavanjem okoline, života i čovjekovih životnih mogućnosti.

– Sav je navjestiteljski i katehetski posao odnos i komuniciranje. Kvaliteta katehetskog i navjestiteljskog posla ovisi o kvaliteti katehetskog i navjestiteljskog odnosa.

– Prva odnosna zadaća katehete i navjestitelja oblikovanje je vlastitog odnosa prema samome sebi, prema svagdašnjim životnim uvjetima, prema prirodi i s njom, prema suljudima i s njima, prema Bogu i s Njim. Jedna od najvažnijih stvari za to je njemu odgovarajuća temeljna skupina u koju je uključen.

– U pastoralnom radu s pojedincima kateheta napravi najviše primjerom svog odnosa (oponašanje – transfer); uopće je osobni odnos zlatna podloga svakog odgojnog utjecaja.

– Područje s prednošću za oblikovanje „novih“ odnosa, danas je stvaranje uvjeta za uspijevanje temeljnih vjerskih skupina (pomoć obiteljima, brakovima, prijateljskim skupinama i drugim temeljnim ljudskim skupinama) te organiziranje i vođenje najrazličitijih pastoralnih i katehetskih skupina, iz kojih se postupno rađaju nove čvrste temeljne vjerske skupine.

– U zajedničkom pastoralnom radu za župnu zajednicu kao cjelinu, jedna od najvažnijih zadaća je stvaranje uvjeta za svjestan rast u dobrim odnosima.